Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte mandag den 4. mars 1957 kl. 10.

Møtet ble ledet av formannen, F i n n M o e .

Til stede var: Bøyum, Reidar Carlsen, Hambro, Konrad Knudsen, Langhelle, Finn Moe, Selvik, Sundt, Harald Torp, Vatnaland, Wikborg, Oscar Torp, Hareide og Hegna.

Til stede i møtet var enn videre fungerende utenriksminister Skaug, utenriksråd Skylstad, statssekretær Bryn og sekretær Hedemann.

Formannen: Dette møte er sammenkalt i all hast etter en konferanse med Utenriksdepartementet lørdag fordi det var oppstått visse spørsmål i forbindelse med situasjonen i Israel, som man gjerne ville forelegge for utenrikskomiteen før man sender noen definitiv beskjed til delegasjonen. Hvis det så skulle være noen tid etterpå, ville handelsministeren gjerne berøre noen spørsmål i forbindelse med meldingen angående hele sakskomplekset om et europeisk frihandelsområde.

Fung. utenriksminister Skaug: Det vi gjerne ville legge frem for komiteen, er den situasjon som vil oppstå så snart som Israel har trukket sine styrker tilbake. Det så jo på lørdag ut til at denne sak ville kunne bli løst innen en ganske kort tidsfrist. Etter morgennyhetene i dag er det kanskje ikke lenger så godt å kunne vite sikkert hva som vil komme til å skje, og når tilbaketrekningen vil kunne finne sted. Men i all fall er den situasjon som vi gjerne vil legge frem, fremdeles aktuell, og vi ville derfor gjerne ha dette møte i dag, selv om det har vært en kort tidsfrist.

Det dreier seg om en melding som er kommet fra delegasjonen i New York torsdag, og hvor det heter – jeg skal få sitere:

> «Under konferanse med Hammarskjöld 27/2 om ettermiddagen om utviklingen meddelte han at han, hvis saken gikk i orden, aktet snarest å reise til Cairo for å forhandle om opprettelse av FN-administrasjon av Gaza. Han ville i så fall anmode om at Generalforsamlingen skulle være representert ved disse forhandlingene ved en representant fra forsamlingens rådgivende komite for Midt-Østen. I så fall ønsket han Engen som representant. Dette spørsmål ble reist med utenriksministeren og utenriksråden under Engens opphold i Oslo og Regjeringens samtykke utbes til at Engen deltar i ovennevnte forhandlinger som Generalforsamlingens representant. Forhandlingsgruppen blir i tilfelle Generalsekretæren, Bunche og Engen med stab, og forhandlingene vil bli ført direkte med Nasser og den egyptiske regjering. Foruten administrasjonsordningen vil også stasjoneringen av og mandatet for FN-styrkene defineres gjennom forhandlinger. Disse kan bli meget vanskelige når Israel avslår å gi FN-styrkene adgang til deres territorium, slik at styrkenes funksjon blir unilateral. Det er sannsynlig at Generalsekretæren vil benytte anledningen til å drøfte uoffisielt spørsmålet angående Suez-kanalen under oppholdet i Cairo.»

Etter mottakelsen av denne melding hadde jeg en konferanse med Statsministeren og med Utenrikskomiteens formann om denne sak, og vi var enige om at det i forbindelse med en slik forhandlingsdelegasjon ville være en stor fordel om Generalforsamlingens rådgivende komite var representert med mer enn ett medlem. Vi antydet at det kanskje ville være hensiktsmessig at man blant rådgiverne fikk med i all fall tre av den rådgivende komites medlemmer. På grunn av noen uklarhet i telegrammet, som kan henge sammen med dechiffreringen, understreket vi også at etter vår mening burde ikke representantene for Generalforsamlingen være direkte forhandlere i forholdet til Nasser, det burde være sekretariatet selv, Generalsekretæren, som skulle forhandle, mens Generalforsamlingens representanter burde være med som rådgivere.

Vi fikk så som svar på dette et brev som statssekretær Bryn hadde med seg lørdag ettermiddag fra ambassadør Engen, og som jeg gjerne vil få lese opp. Det er først og fremst det brevet vi vil sette pris på å få komiteens reaksjon på. Det lyder som følger:

> «Under henvisning til det Kgl. Departements kommentarer angående Generalsekretærens reise til Midt-Østen tillater delegasjonen seg å anføre:
>
> Da Generalsekretæren tok saken opp umiddelbart før ambassadør Engens reise til Oslo, drøftet han hvilke muligheter som forelå med hensyn til å holde en forbindelse til Generalforsamlingen under de forestående forhandlinger om Suez-kanalen og det egyptisk-israelske forhold. Begge saker er del av samme problem, og det er neppe realistisk å vente at Suez-kanalens problemer kan løses med mindre det først finnes en ordning for Israels tilbaketrekning fra egyptisk område. Generalsekretæren regnet med nødvendigheten av på ett eller annet tidspunkt å måtte forelegge forhandlingsvirksomheten med egyptiske og israelske myndigheter til de respektive land. Generalforsamlingen har opprettet for ham en rådgivende komite for disse spørsmål på 7 medlemmer. Han er forpliktet til å holde kontakt med denne. Han mente det var innlysende at han ikke kunne ta hele komiteen med. Alternativet var å ta med et utvalg. Men i så fall ville han ikke kunne komme utenom India som helt sikkert ville sende Krishna Menon. Hammarskjöld ville ikke under noen omstendigheter sette seg selv i en slik situasjon. De to gjenstående alternativer var derfor enten ikke å ta med noen. Dette ville, foruten ovennevnte forpliktelse, i vesentlig grad vanskeliggjøre hans forhandlingsposisjon vis à vis partene. Eller han kunne unngå India ved å ta med bare ett av medlemmene. De to andre asiater bortfaller når India ikke får være med. Dessuten er alle asiater så ensidig på egyptisk side at det vil vanskeliggjøre forhandlingene. Canada vil ikke på grunn av at sjefen for FN-styrkene er en kanadier. Det gjenstår da Brasil, Colombia og Norge. Tatt i betraktning Norges interesser i Suez, mente Generalsekretæren at det var naturlig å ta Norge. Det er heller ingen grunn til å legge skjul på at Generalsekretæren er skandinav. Forholdet til den norske representant er også det beste. Heller ikke dette moment kan naturligvis settes helt ut av betraktning når det gjelder hans valg.

Da Engen drøftet saken med utenriksministeren, ble han bedt om å forelegge spørsmålet hvis det ble aktuelt, slik at Regjeringen kunne ta stilling til det.

Den eller de representanter for den *rådgivende* komite som eventuelt skal ledsage Generalsekretæren, gjør det som *rådgivere*, ikke som forhandlere. Dette er også komiteens funksjon. Han eller de representerer i denne egenskap Generalforsamlingen, og ikke sin regjering. Det står i denne forbindelse ikke klart for delegasjonen hva som ligger i uttrykket «en slik gruppe bør ikke offisielt tre i kontakt med Nasser eller den egyptiske regjering».» - Dette refererer seg til den melding som ble sendt her fra Oslo til Engen som svar på hans første telegram. - «Hvis det menes at gruppen ikke skal sitte med på forhandlingene som rådgivere, bortfaller hensikten med dens deltakelse. Hvis det derimot menes at den ikke skal opptre som forhandler, er dette en oppfatning som er helt i samsvar med den rådgivende komites mandat.

Generalsekretærens forhandlinger vil gjelde følgende saker:

1) Problemer i forbindelse med gjenåpning av Suez-kanalen, deriblant den midlertidige betalingsordning, finansiering av ryddingen, samt sonderinger angående muligheten for gjenopptagelse av forhandlingene om en endelig ordning.

2) FN-styrkenes status og funksjoner.

3) Administrasjon av Gaza og problemer i Akaba-bukten og FN-styrkenes rolle der.

Dette siste punkt blir av øyeblikkelig interesse, og blir tatt først, forutsatt at saken løses på den måte som er antydet i annen innberetning. I så fall må forhandlinger også føres med Israels myndigheter i Israel.

Generalsekretæren reiser til Midt-Østen under alle omstendigheter for å drøfte Suez-kanalproblemene, sannsynligvis i slutten av neste uke. Etter mottagelse av Departementets kommentarer tok Engen opp på ny i dag de spørsmål som er omtalt i disse kommentarer, og ga Generalsekretæren beskjed om Departementets betenkeligheter. Han sa at han skulle tenke over saken pånytt, og prøve med Lester Pearsons hjelp å få arrangert det slik at muligens Colombia blir med sammen med Norge, forutsatt at India ikke reiste krav om deltakelse. Hvis det skjedde, ville han, i tilfelle de norske betenkeligheter var utslagsgivende, foretrekke å reise alene.

Delegasjonen vil være takknemlig for Departementets reaksjon.»

Som jeg nevnte, kom dette brevet til departementet lørdag ettermiddag, og vi hadde da kontakt om saken dels med Utenrikskomiteens formann og dels med statsministeren. Det var fra ambassadør Engens side nevnt at saken hastet meget, og at det var nødvendig å gå i gang med praktiske forberedelser for reisen. Etter meldinger jeg har fått i dag, ser det ut til at tanken er at denne forhandlingsdelegasjon skal reise fra New York to dager etter at de israelske styrker er trukket tilbake, og at det vil kunne bli aktuelt med å reise en av de aller nærmeste dager hvis først denne floken blir løst.

Vi har lørdag ettermiddag meddelt ambassadør Engen at vi ønsket å omtale denne sak i utenrikskomiteen, og at vi først etter at den er nevnt der, vil kunne sende ham en endelig beskjed. Det er imidlertid departementets innstilling etter de forklaringer som nå foreligger i siste brev fra ambassadør Engen at man her bør følge Generalsekretærens henstilling, idet det må være ganske klart at Engen ikke under denne reise representerer den norske regjering. Men vi har igjen understreket at det vil være av overordentlig stor betydning at det i all fall kan være med én til, foruten ambassadør Engen som Generalforsamlingens eller Den rådgivende komites representanter under forhandlingene.

Formannen: Jeg takker for redegjørelsen.

Hambro: Jeg er enig i Regjeringens oppfatning at det vil være hensiktsmessig om det kunne reise tre, men jeg forstår fullt ut Hammarskjölds innstilling og er enig med ham i at det hele vil være forspilt hvis man har Krishna Menon med. Det anfall Krishna Menon hadde – er det gått over? Jeg hadde det håp at det var en gudsdom i tilfelle at han var blitt lam i tungen.

Statsråd Skaug: Han er nok i virksomhet igjen. Han er fullt restituert, sies det.

Hambro: Om det er en vinning å ha med Colombia, vet jeg ikke. Hvem sitter der for Colombia?

Statssekretær Bryn: Det er ambassadør Uruttia.

Hambro: Ja, han er i hvert fall av de bedre, men han er vel nokså gammel nå?

Statssekretær Bryn: – 60 år kanskje.

Hambro: Jeg skulle finne det heldig at det var to, hvis det er muligheter for det. Men det er vel grunn til å anta at India da vil insistere på at det blir tre.

Statsråd Skaug: Det er fare for det. Og hvis det skulle vise seg at det var fare for at India insisterer på å være med, da er det vår vurdering at man bør holde seg til Engen alene. Jeg er helt enig med hr. Hambro i at skulle Krishna Menon komme opp i dette, er det ikke godt å vite hvordan vi i det hele tatt skulle komme ut av det på en noenlunde rimelig måte.

Hambro: Men jeg vil gjerne vite hva det i realiteten betyr at Engen ikke representerer Norge, men Forsamlingen. Engen sitter jo i forsamlingen som Norges representant, og han vil vel heller ikke som rådgiver kunne opptre på en måte som er i strid med norsk politikk eller med den norske regjerings innstilling. Jeg synes man

bringer ham i en uhyre vanskelig dobbeltstilling, for ikke å si tredobbeltstilling – for han er jo også Hans Engen. Jeg går ut fra at hvis han møter, må han i hvert fall holde seg i stadig kontakt med den norske regjering og vite noe mer bestemt om den norske regjerings innstilling. I og for seg kan man si at det vil være en vinning for Norge også at ambassadør Engen er med, men kun hvis han kan holde seg i kontakt med den norske innstilling. Nasser har jo en evne til å hypnotisere naive politikere av alle nasjonaliteter. Jeg håper Engen vil være proof mot det og at han får et vink om det. Men avgjørende må det jo være hvorledes hans forhold til den norske regjering blir. Han kan jo ikke være underlagt Hammarskjöld, han må jo som representant for Norge ha kontakt med den norske regjering. Jeg er enig med professor Tingsten som skrev i Dagens Nyheter forleden dag at han fant Hammarskjölds innstilling «motbjudande».

Statsråd Skaug: Jeg tror jeg kan forsikre hr. Hambro at Engen ikke er noe særlig påvirket av Nasser. Jeg tror også jeg trygt kan si at hensikten med den forhandlingsoperasjon som her skal settes i gang, først og fremst er å presse Egypts stilling til en rekke av disse tingene – den er jo kanskje nå litt dunkel. Det er i hvert fall ikke offisielt sagt klart fra om en rekke punkter som det her har vært forhandlet om, men hvor det vel foreligger tilsagn fra Egypt side underhånden, og det er nå nødvendig å få brakt alle disse ting i orden og få en rekke ting ned på papiret så man vet hvor man står både når det gjelder Akaba-bukten og Gaza-området.

Med hensyn til ambassadør Engens formelle stilling vil han ikke få sine instruksjoner fra Generalsekretæren, for han representerer den rådgivende komite som er oppnevnt av Generalforsamlingen for å bistå ham i de forhandlinger som nå har pågått i månedsvis om Midt-Østen-problemene. Han vil selvsagt komme i litt av en dobbeltstilling. Vi går ut fra at han vil holde seg i nær kontakt med den norske regjering, og at han fullt ut vil ta hensyn til våre synspunkter, som jo er av stor betydning, særlig når det gjelder de praktiske problemer omkring Suez-kanalen. Samtidig vil han jo sammen med eventuelt Colombias representant ha et visst ansvar overfor den rådgivende komite i New York. Og han vil under de råd han måtte gi Generalsekretæren, måtte gjøre oppmerksom på hvilke synspunkter andre medlemmer av den rådgivende komite muligens ville ha hevdet i enkelte situasjoner. Annerledes kan det vel neppe være, og vi får håpe at han vil være i stand til å kombinere disse to lojalitetshensyn på en for oss gunstig måte.

Hambro: Ja, jeg er ganske enig med den fungerende utenriksminister i det han fremholder, og jeg synes det vil være meget interessant for oss å ha ambassadør Engen der. Men jeg går ut fra at ambassadør Engen vil kunne holde seg i kontakt med den norske minister i Kairo, og at den adgang han måtte ha til å sende hjem meldinger, vil skje ved ciffertelegrammer gjennom den norske minister, så han ikke direkte må forelegge for Hammarskjöld ciffertelegrammer som han sender. Da vil jo hans stilling være klar.

Hva angår press på Nasser, går jeg ut fra at det ikke er tenkt på fysisk press, for da vil Engen veie opp Hammarskjöld – men at det er moralsk politisk press, og hvor sterkt han da vil være i stand til å gjøre det gjeldende, tør jeg ikke si.

Jeg vil gjerne vite om den norske delegasjon er gjort oppmerksom på at det ikke i Norge er noen udelt begeistring for Nasser og at det heller ikke er noen enstemmighet om den holdning delegasjonen har inntatt i alle deler når det gjelder disse forhandlinger. For hvis man skal kunne gjøre noe inntrykk på Hammarskjöld, så er det jo klart at man må vite at det i Norge er en sterk opinion på linje med den som er kommet til uttrykk i Danmark og i Sverige, så man ikke går ut fra at vi på forhånd er enig i alt hva han måtte foreta seg.

For mitt personlige vedkommende er spørsmålet helt nytt, men jeg synes det er meget vanskelig her å fraråde Regjeringen å sende eller å gi sitt samtykke til at ambassadør Engen reiser selv om han blir den eneste som kommer der. Hvem skal da remplasere ambassadør Engen i New York? For skal han først være i Kairo og i møte i Israel med den langsomhet som disse to makter viser, kan han jo komme til å være lenge borte.

Statsråd Skaug: Jeg håper det ikke vil ta så altfor lang tid. For generalsekretær Hammarskjöld må jo også tilbake til New York innen rimelig tid, skulle man tro. Men Utenriksdepartementet har beordret Gunneng i Ottawa til New York for å hjelpe til der i den tid ambassadør Engen er borte.

Formannen: Om jeg må få lov til å si det, tror jeg i grunnen at spørsmålet om ambassadør Engens stilling ikke er så vanskelig. Det som det jo gjelder, er å få fastslått at rent legalt, og formelt representerer ikke Engen, som følge av at han sitter som rådgiver for Generalsekretæren, den norske regjering, men han representerer Generalforsamlingens rådgivende komite. På den annen side er det jo ganske klart at med hensyn til de synspunkter som ambassadør Engen vil hevde som medlem av den rådgivende komite – og her som representant for den rådgivende komite – vil disse synspunkter i høy grad være Norges synspunkter, og jeg går ut fra som en selvfølge at ambassadør Engen holder seg i kontakt med den norske regjeringen gjennom legasjonen i Cairo. Her kan det selvsagt være visse vanskeligheter, men de er jo ikke annerledes enn de som oppstår for hvem som helst som skal delta i ett eller annet oppdrag fra Generalforsamlingen. Der har det jo vært forskjellige nordmenn som har fått slike oppdrag, og for enhver har det da vært klart at selvsagt vil deres synspunkter være meget sterkt bestemt av det land de kommer fra, men på den annen side rent legalt og formelt representerer de ikke sitt land. Det ville også ha vært tilfellet for høyesterettsdommer Gundersen om det var blitt noe av denne undersøkelseskommisjonen for Ungarns vedkommende, og det kan også nevnes andre slike eksempler.

Jeg skal ikke gå inn på alt det hr. Hambro sa, men jeg synes nok at når man snakker om de standpunkter som delegasjonen har tatt, må man være oppmerksom på at det er den norske regjerings standpunkter, og skal de kritiseres, må man rette kritikken mot regjeringen.

Wikborg: Hvis problemstillingen er den at 3-mannskomiteen også vil inkludere Menon, er jeg helt enig i Regjeringens syn og i det som hr. Hambro sa. For kommer Menon med der, vil ingen ting komme til å skje annet enn forkludring, og det blir i det hele tatt en umulig situasjon. Jeg skulle bare ønske at det hadde vært mulig å få overtalt Lester Pearson til å reise. Han er jo den mann som kanskje bedre enn noen annen har vist seg å kunne finne vei i disse vanskelige situasjoner. Jeg synes, at kan *vi* være representert, som har troppekontingent der, må også Canada kunne være representert, selv om det i tillegg til en troppekontingent også har den øverstbefalende. Men faller alt dette, og blir det heller ikke mulig å få med en annen ved siden av Engen, er jeg enig i at da får han reise. Men jeg kan ikke se at hans stilling er så enkel som formannen ga uttrykk for. Jeg deler helt ut det syn hr. Hambro ga uttrykk for, og som også handelsministeren nevnte, at Engen vil komme i en dobbeltstilling. Vi kan ikke sammenligne hans stilling med for eksempel Gundersens. Gundersen ville kommet mer som privatmann, men ambassadør Engen er også den norske delegasjons leder, han er vår ambassadør ved FN og står i en ganske anderledes eksponert stilling enn en annen ville ha gjort, og han må jo ikke ta et standpunkt i Cairo, som han ikke som Norges representant kan forsvare i Generalforsamlingen. Det er *det* som skaper konfliktproblemet, og derfor er det nødvendig at han ikke binder seg selv – og dermed også oss – til et standpunkt som kanskje ikke har gehør her hjemme. Vi har jo opplevet det under delegasjonens arbeid i New York at en av de norske delegerte har vært medlem av et underutvalg eller en forberedende komite for å lage et forslag, og derved i noen grad blitt bundet ved det som er blitt sagt i en slik forberedende konferanse, slik at vi har hatt en følelse av å være involvert og ikke har stått helt fritt overfor vedkommende problem. Det vil naturligvis enda mer gjøre seg gjeldende i en situasjon som denne her. Når vi først skal velge en mann i ambassadør Engens stilling til dette, mener jeg at Regjeringen må følge ham, slik at han ikke kommer til å innta standpunkter som kan komme i strid med det som han senere skal forfekte i Generalforsamlingen.

Statsråd Skaug: I forbindelse med det hr. Wikborg og hr. Hambro nettopp har sagt, kan jeg få henvise til en annen melding som nettopp er innkommet fra New York, og som henviser til vår første reaksjon, som jeg omtalte, da vi sa at vi gjerne ville at det skulle være tre representanter for den rådgivende komite med, og at vi gikk ut fra at representantene for komiteen skulle være rådgivere og ikke forhandlere. Denne meldingen lyder som følger:

> «Hammarskjöld drøftet saken med Pearson, som egentlig er opphavsmannen for denne løsning av problemet, vesentlig for å unngå at Menon blir direkte innblandet i drøftelsene. Han ville gjøre et forsiktig forsøk på å koble Colombia inn hvis dette kan gjøres uten å risikere indisk krav om deltakelse – et krav som de muligens kan fremme eventuelt gjennom Egypt. Det er på det rene at Israel ser med velvilje på norsk deltakelse i forhandlingene.
>
> Hammarskjöld presiserte 2/3 at Engen ville være til stede i egenskap

av rådgiver, ikke forhandler, på vegne av den rådgivende komite. Han ville ikke representere den norske regjering, men komiteen, på samme vis som den svenske ambassadør representerer Sikkerhetsrådet, ikke Sverige, i sin egenskap av megler i Kashmir-konflikten mellom India og Pakistan.»

Det er, tror jeg, helt klart for ambassadør Engen, og vi skal gjerne en gang til minne om det, at han selvsagt ikke må komme til å innta standpunkter som han har grunn til å tro senere vil bli desavuert av den norske regjering. Samtidig må han da, siden han representerer den rådgivende komite i New York, få anledning til i den utstrekning det måtte være nødvendig, å fremholde overfor Hammarskjöld synspunkter som kommer opp. Det tror jeg er helt nødvendig hvis han skal være representant for den rådgivende komite. Hvis han bare skulle gi de råd som den norske regjering gir ham, ville han jo muligens komme i den situasjon at han ikke lenger representerte den rådgivende komite, men den norske regjering, og vi har ikke ansett det som noe ønskemål i denne situasjon å være direkte innblandet i disse forhandlinger.

Vi går imidlertid samtidig ut fra at Engen gjennom vår legasjon i Cairo vil sende oss slike meldinger som måtte være av interesse, og at han også vil forelegge for oss underhånden spørsmål som måtte komme opp og hvor vi er spesielt interessert.

Vi vil i denne sammenheng bli nødt til å sende en chifferekspert til Cairo, fordi legasjonen ikke er tilstrekkelig utstyrt med slik hjelp. Det vil koste en del, men det får vi på en eller annen måte finne en ordning på.

Jeg vil gjerne i denne sammenheng for øvrig få nevne, at når det gjelder alle de både kortsiktige og mer langsiktige problemer i forbindelse med selve Suez-kanalsaken, har vi hatt i arbeid en arbeidsgruppe med representanter fra Rederforbundet, Utenriksdepartementet og Handelsdepartementet, hvor vi har forsøkt å gjennomgå hele dette problemkompleks, og det materiale som der foreligger vil selvsagt ambassadør Engen få, slik at han har det til støtte når det gjelder den side av saksbehandlingen.

Til forslaget om å forsøke å få med Lester Pearson vil jeg bare si at jeg tror det er nokså vanskelig, for ikke å si umulig, å få det til. Det er jo kanskje også noe betenkelig at en utenriksminister på dette tidspunkt skal kobles direkte inn i disse forhandlinger. Det forekommer i all fall meg at det for tiden må være en fordel at forhandlingene føres på embetsmannslevel, og at ikke noen statsråd fra noe land blir involvert nå.

Hambro: Jeg bad egentlig om ordet for å si omtrent det samme som hr. Wikborg sa om forskjellen mellom Gundersens stilling og Engens stilling. Jeg er enig i det. Jeg er også enig i det utenriksministeren nå har fremholdt. Det viser jo klart hvor komplisert Engens stilling i virkeligheten vil være. Men han kan jo ikke gå frem på noen annen måte enn som det er nevnt av den fungerende utenriksminister.

Hva angår oppnevnelsen av Lester Pearson, er det jo, foruten det som ble nevnt av statsråd Skaug, det hensyn at man kan ikke vente at man skulle kunne

oppnevne fra denne gruppe to utpregede representanter for det vestlige syn som begge har troppeavdelinger der nede. Hvis man skulle kunne sende Lester Pearson kan man ikke gjøre regning med å få Engen. Det må være et valg mellom de to. Jeg tror ikke det valg foreligger, deri er jeg enig med den fungerende utenriksminister, og jeg synes ikke man fra norsk side skulle insistere i noe ønske om å få Lester Pearson oppnevnt. Det må være nok at det blir antydet at vi gjerne ville se det. Jeg tror ikke det vil være praktisk å foreslå det.

Det er en given ting at man må sende en chifferkyndig funksjonær fra Utenriksdepartementet for å stå til disposisjon der nede. Har man noen sikkerhet for at telegrammer vil bli sendt fra Egypt? Det skjer jo alle mulige ting der nede. Man må vel være forberedt på å ha en kurer som eventuelt kan fly til nærmeste sikre post for å få gitt opplysninger. Der er erfaringer som tyder på at man ikke er ganske trygg hvis man ikke innstiller seg på det.

Statsråd Skaug: Vi har en legasjonssekretær der som alltid kan virke som kurer. Det jeg ellers tror vi kan gjøre med denne sak, er å underrette minister Reusch, forklare ham situasjonen og våre bekymringer, og så overlate til ham å sørge for å få dette ordnet på den teknisk sett beste måte.

Vatnaland: Dette kjem noko bardus på meg, og det inntrykket eg har akkurat no, er at eg er litt engstelig for heile denne situasjonen. Eg er ikkje så heilt sikker på om ein kan unngå å få India med. Om ein kan koma utanom India direkte, vil ein mann som Menon truleg kunna gjera seg litt gjeldande også indirekte. Det inntrykket eg sit med, er derfor at det kanskje ville vera heldigast om Hammarskjöld reiste åleine. Men slik som det heile ligg til, vil eg heller ikkje setja meg mot det som er antyda, og som eg skjønar dei andre har gjevi sitt samtykke til. Men eg kan ikkje seia anna enn at eg er svært ottefull, og ikkje minst dersom Engen skulle koma til å reisa åleine med Hammarskjöld.

Statsråd Skaug: Det er så å si helt umulig å vite hva Krishna Menon kan finne på i en gitt situasjon. Jeg tror alle som har stiftet hans bekjentskap, vil være enige i det. Han er en meget uberegnelig person i hele dette spillet. Vår forståelse etter de meldinger vi har fått fra New York, er imidlertid den at om Engen reiser alene, vil det sannsynligvis ikke være noen fare for at India vil forlange også å være representert. Men det kan jo godt hende at i løpet av i morgen eller i overmorgen vil det vise seg at de insisterer på det allikevel. Da vil jo generalsekretær Hammarskjöld måtte gjøre seg opp en mening om hvorvidt det ikke i en slik situasjon kanskje er bedre for ham å reise alene. Om det skulle være mulig å få Colombia med, og det fører til at også India forlanger å være med, er det antagelig bedre på samme måte ikke å insistere på at Colombia blir med. Det må vel være meget i det, tror jeg, at noe av det mest betenkelige som kunne skje i denne situasjon – for øvrig med all respekt for India og det indiske folk – det ville være at Krishna Menon skulle sitte ved forhandlingsbordet i Cairo. Kan man få til en representasjon fra den rådgivende komite av menn fra to land – Colombia og Norge – eller ett – Norge – er det det

beste. Det er den problemstilling som foreligger i dag, og vi har gått ut fra at det skulle være mulig.

Hambro: Bare et spørsmål: Vet noen hvilke funksjonærer fra FN Hammarskjöld vil ha med som sine rådgivere?

Statsråd Skaug: Vi vet at Bunche skal være med.

Hambro: Jeg ville være bekymret hvis Cordier var den eneste som skulle være med, da jeg – etter mange års kjennskap til ham – anser ham for å være uskikket i enhver henseende.

Statsråd Skaug: Vi har ikke fått noen opplysning om Cordiers eventuelle deltakelse. Det eneste navn som er nevnt i meldingen, er Bunche. Han skal forhandle sammen med Generalsekretæren. Man må naturligvis videre gå ut fra at general Burns og general Wheeler vil være med som sakkyndige, siden de jo har det umiddelbare ansvar for operasjonene i Midt-Østen. For øvrig kjenner vi dessverre ikke noe mer til enkelthetene.

Formannen: Hvis ingen flere forlanger ordet, kan vi da betrakte oss som enige om denne sak, og her har da Utenriksdepartementet fått den veiledning som det ønsket.

Hvis medlemmene har tid, ville så utenriksministeren – kanskje like meget qua handelsminister – si et par ord om spørsmålet om frihandelsområdet.

Statsråd Skaug: La meg først få si at Utenriksdepartementet i statsråd sist fredag fremmet en stortingsmelding om det europeiske frihandelsområde. Det er en stortingsmelding som er av rent refererende og faktisk karakter, og som beskriver utviklingen i arbeidet med denne sak frem til nå. Den inneholder også en redegjørelse for det som er skjedd her hjemme frem til nå med behandlingen av saken. Den nevner de drøftelser om spørsmålet vi har hatt i Rådet for internasjonalt økonomisk samarbeid i flere møter siste høst og et par møter i vinter. Det følger med som bilag de foreløpige innstillinger eller uttalelser, vi har fått fra forskjellige næringsorganisasjoner som alle er medlemmer av rådet. – Som et hemmelig bilag til denne stortingsmelding vil bli distribuert det stenografiske referat fra det møte som ble holdt i Lagtingssalen før rådsmøtet i Paris med medlemmer fra den utvidede utenrikskomite, finanskomiteen og industrikomiteen.

Det gis et utførlig referat av drøftelsene i Paris og hva de ledet til. Drøftelsene i Paris, for å minne om det, ledet frem til et resultat som man vel i første omgang kan si er tilfredsstillende fra norsk synspunkt, idet vi, etter det råd vi hadde fått, unngikk å ta noe prinsipielt standpunkt til spørsmålet i det hele tatt. Det var jo ventet på forhånd at Storbritannia ville presse nokså sterkt på for å få en prinsipiell stillingtagen, men det viste seg allerede ved forhandlingenes begynnelse at den engelske finansminister, Mr. Thorneycroft, var langt mer beskjeden i sine ønskemål,

og selv presiserte at det på grunn av konstitusjonelle og praktiske forhold ikke ville være rimelig å tenke seg at man på det møte som man da hadde i Paris, skulle kunne ta et prinsipielt standpunkt. Det eneste han ønsket å oppnå, var enighet om å få forhandlinger i gang. Det hele sluttet med at Thorneycroft personlig i egenskap av Rådets president tok på seg ansvaret for at man skulle få gitt en rapport om hele dette spørsmål til Rådet innen utgangen av juli måned i år.

Det vil bli opprettet tre arbeidsgrupper. Den første arbeidsgruppe vil få hele arbeidet med å utarbeide en traktattekst om et europeisk frihandelsområde. Så vidt jeg kan forstå, vil fremgangsmåten bli svært meget parallell med den vi i sin tid hadde da vi laget traktattekstene om liberaliseringen av handelen, om EPU og om GATT. Det vil si at man innenfor det forum det her dreier seg om, nemlig forhandlingsforumet i Paris, ikke vil komme til å foreta store undersøkelser om hvorledes et slikt frihandelsområde vil komme til å virke innen de forskjellige land, og man kommer ikke til å gjøre noe forsøk for hvert enkelt land på å sette opp en debet- og kreditbalanse. Hele fremgangsmåten er for så vidt helt forskjellig fra den som er brukt i forbindelse med utredningsarbeidet om det nordiske fellesmarked. Dette er, synes jeg nok, helt forklarlig, man har ikke noen annen måte å gå frem på. Det får bli opp til hvert enkelt land å vurdere fordeler og ulemper etter hvert som dette arbeid går frem.

Det viste seg i Rådet å være en ganske betydelig meningsforskjell om vesentlige punkter. De aller fleste land ønsket jo jordbruket med. Vi var det eneste land som ga uttrykk for at vi forsto imperiepreferansens betydning for Storbritannia. Det er jo der jordbruksbeskyttelsen kommer inn. Alle andre land gikk sterkt inn for at jordbruket skulle være med.

Det er så fire land som påberoper seg å være i en spesiell stilling. Det er Tyrkia, Hellas, Portugal og Irland, som under henvisning til at de er underutviklede land som nå er i ferd med å starte en industriell utvikling, bør, mener de, ha en særstilling, og denne særstilling skal vel da bestå i at de for sin del skal ha en del av fordelene ved et europeisk frihandelsområde, men de skal ikke, i all fall foreløpig, påta seg de forpliktelser som de andre land skal ta på seg. Det er uten videre klart at det er av en viss interesse for oss å vurdere denne situasjon og de spesielle ordninger som måtte bli truffet for disse lands vedkommende, ikke minst av den grunn at Grekenland vil sette som en meget viktig betingelse at det blir etablert et europeisk investeringsfond, hvor jeg skulle anta at Grekenland har tenkt at det skulle få storparten av pengene som kommer inn. Siden nå vi i forbindelse med etableringen av et europeisk frihandelsområde er sterkt interessert i at kapitalbevegelsene i Europa blir friere, og det ikke er så meget kapital tilgjengelig, vil det på grunn av dette konkurranseforholdet, og også konkurranseforholdet når det gjelder kapitaltilførselen til de franske nord-afrikanske besiddelser, som nå er ordnet i forbindelse med seksmaktenes avtale, lett kunne oppstå konfliktsituasjoner med disse land. Imidlertid må man vel regne med at det nå blir funnet en ordning for de underutviklede land i Sør-Europa, om ikke av annen grunn så fordi disse landene representerer en viktig del av NATO-samarbeidet i Europa, slik at man til syvende og sist nok finner en ordning som gjør det mulig for dem å være med.

Her hjemme har vi også visse problemer, og det er med den bakgrunn som jeg her har skissert, først og fremst det indre norske organisasjonsproblem som jeg gjerne vil få anledning til å nevne for komiteen. Vi har etter å ha drøftet saken med de interesserte innen administrasjonen blitt stående ved at vi vil la ekspedisjonssjef Sommerfeldt i Utenriksdepartementet representere oss i Arbeidsgruppe 1, som er den viktigste, som skal lage selve traktaten. Der regnes det med at de vil ha en møtesesjon på 3 – 4 dager annenhver uke til å begynne med, antagelig noe mer senere.

Arbeidsgruppe 2 skal behandle jordbruks- og fiskeriproblemene, og det er der vi utvilsomt får de største vanskeligheter. Vi kommer på det felt opp i to problemer. Det er for det første et definisjonsproblem, nemlig hva som skal regnes som mat og fôrstoffer. Det britiske unntaket som er skissert, går meget langt. Det dekker varegruppene 1 – 24 i Brusseler-tollnomenklaturen. Derved går det fra en rekke varer som vi vil betrakte som industriprodukter, men hvor jordbruks- eller fiskeprodukter går inn som viktige råstoffer. Det er jo tilfellet med nesten alle industriprodukter at råstoffer fra jordbruk eller fiskeri kommer inn som vesentlige. Her reiser seg da i første rekke spørsmålet om hvor man skal trekke linjene: Hva skal defineres som industriprodukter, og hva skal defineres som mat og fôrstoffer? Skal man godta den britiske definisjonen, eller skal man ikke? Vi har hevdet at man her må ha det man kan kalle en definisjonsdebatt, og søke å få skilt ut så meget som mulig av disse varegrupper under henvisning til at de er industriprodukter. Vi har allerede satt i gang et arbeid av rent regnskapsmessig art for å se hvor meget jordbruk og fiske og hvor meget arbeidsinnsats, kapital og industri det er i en rekke av disse produktene – om man f.eks. tar ting som sjokolade, herdet fett eller visse typer av fiskehermetikk, idet vi vil prosedere på at en del av disse varer er industriprodukter, og at de ikke i henhold til sin art er slike varer hvor hensynet til imperiepreferansen kommer inn som et vesentlig moment, men at hele bakgrunnen for det britiske standpunkt er av rent proteksjonistisk art. Hele den debatt håper vi på skal kunne føres i Arbeidsgruppe nr. 1.

Flere komitemedlemmer: Arbeidsgruppe nr. 2.

Statsråd Skaug: Nei. Definisjonsdebatten vil vi ha i gruppe nr. 1. Grunnen til at vi helst vil ha definisjonen i gruppe nr. 1 er at vi i Arbeidsgruppe nr. 2 må ha en representant fra Landbruksdepartementet og en fra Fiskeridepartementet, og deres synspunkter kan det kanskje enkelte ganger bli noe vanskelig å forene. Det har i all fall vist seg å være tilfellet i de foreløpige drøftelser vi har hatt her i Oslo med de jordbruks- og fiskeriinteresserte partene. Et av våre store problemer i Paris blir virkelig å avveie hensynet til våre fiskeri- og våre jordbruksinteresser. Jeg skal komme tilbake til det.

Men i forbindelse med Arbeidsgruppe nr. 1 har det vært et spørsmål av betydning hvem som skal være formann. Det har hele tiden vært forutsatt at formennene i disse tre arbeidsgruppene skal være nøytrale og ikke representere sine land, og de skal oppnevnes i den egenskap av OEEC's råd. Under Parismøtet hadde

nok den britiske finansminister regnet med at baron Snoy fra Belgia, som har vært formann i Arbeidsgruppe nr. 17, og som også i flere år har vært formann i Styret for handelspolitikk, skulle ta formannsstillingen i Arbeidsgruppe nr. 1. Det viste seg at det ikke var mulig for ham. Jeg kjenner ikke grunnen. For vel en uke siden fikk jeg et personlig bud fra den britiske finansminister, hvor han i sin egenskap av den ansvarlige for disse forhandlinger, bad om Regjeringens tilslutning og bistand til å få banksjef Melander til å påta seg vervet som formann i Arbeidsgruppe nr. 1. Jeg snakket med banksjef Melander, og vi drøftet saken i Regjeringen, og den sak ble klart i løpet av to dager, og finansminister Thorneycroft har fått beskjed om at banksjef Melander vil kunne påta seg vervet, og at bankens styre er villig til å stille ham til disposisjon. Oppnevningen skulle egentlig vært foretatt i rådsmøtet i OEEC sist fredag, men saken er utsatt til en dag i denne uken på grunn av den uenighet som naturligvis rår om hvem som skal være formann i Arbeidsgruppe nr. 2, som skal behandle jordbruks- og fiskeriprodukter.

Med hensyn til Arbeidsgruppe nr. 2 ligger saken slik an at vi håper at det man kan kalle «avdefineringsprosessen» skal foregå i Arbeidsgruppe nr. 1, slik at Arbeidsgruppe nr. 2 kun skal befatte seg med de markedsarrangementer som det er meningen å gjennomføre for de jordbruks- og fiskeriprodukter eller industriprodukter derav som ikke kommer inn under traktatens alminnelige bestemmelser, men som man skal ha særordninger for.

Der vil, så vidt vi kan forstå, formålet være at man skal forsøke å komme frem til intereuropeiske markedsreguleringer som skal ta sikte på en økt handel med jordbruksvarer og fiskeriprodukter. Allerede i den sammenhengen har vi på norsk side visse problemer, som kom klart frem i et møte vi hadde i Rådet for internasjonalt økonomisk samarbeid forleden dag, idet jordbrukets representanter erklærte seg uenige i og var meget betenkt ved at man skulle legge opp intereuropeiske markedsordninger som medførte en økning i handelen med jordbruksprodukter. På den annen side er jo våre fiskerifolk i høy grad interessert i at man kan komme frem til slike europeiske markedsordninger som kan øke mulighetene for eksport av norsk fisk.

I Arbeidsgruppe nr. 2 har vi foreslått å ha en representant for Landbruksdepartementet som skal representere jordbruksnæringen, og en som skal representere fiskerinæringen, med representanten fra jordbruksnæringen som hovedrepresentant. Men en må vel regne med at etter hvert som disse forhandlingene skrider frem, vil vi her komme til å få visse vanskelige avveiningsforhold.

Når det gjelder organiseringen av arbeidet ellers, er vi kommet frem til at vi vil få oppnevnt et utvalg bestående dels av representanter for de interesserte næringsorganisasjoner og dels av representanter for de interesserte departement, og med en tosidig oppgave. Dette utvalg, eller en gruppe innenfor dette utvalg, skal følge forhandlingene i Paris og bistå med å gi råd til Handelsdepartementet om de instrukser som skal sendes til våre forhandlere om de standpunkter disse skal innta. Utvalget skal videre iverksette og koordinere det utredningsarbeidet som må gjøres på norsk side og som delvis kan påbegynnes straks, men som nok vil måtte fortsette

utover høsten, et utredningsarbeid som så vidt det er mulig må forsøke å klarlegge hva en overgang til et slikt europeisk frihandelsområde vil bety for norsk næringsliv.

Den timetabellen man nå kan se, ligger slik an at man antagelig i løpet av juli vil få klarhet over hvorvidt disse traktatforhandlingene fører frem. Jeg vurderer det slik at det er ganske stor sannsynlighet for at det kommer noe positivt ut av det – og i løpet av høsten vil det så bli spørsmål om en videre bearbeiding av disse problemer på norsk side.

Når det gjelder det indre arbeid i Norge, er det videre bestemt at Handelsdepartementet skal ha hele koordineringen av dette rent indre arbeid, mens Utenriksdepartementet som vanlig tar det formelle med forhandlingsoppdraget.

Departementet er også meget interessert i å få en hensiktsmessig og nyttig kontakt med Stortingets organer i det videre arbeid med denne sak. Vi er selvfølgelig ganske klar over at ingen stortingsrepresentant under disse forhandlingers gang vil kunne engasjere seg i selve forhandlingene, eller engasjere seg i den instruksvirksomhet som vil måtte finne sted mellom Oslo og våre forhandlere. Det ville imidlertid være av meget stor betydning for departementets arbeid med saken, om man kunne finne frem til en arbeidsordning, slik at vi kunne få anledning til å legge frem for et organ av Stortinget de spørsmål som etter hvert kommer opp. Det kan neppe være tvil om at det vil bli mange og til dels meget vanskelige spørsmål som vil melde seg, og det vil også antagelig kreve en del tid å kunne følge med i det, for det vil jo bli en ganske aktiv forhandlingsvirksomhet som her må finne sted. Hvordan det best skal gjøres, vil det vel først og fremst være denne komite, sammen med finanskomiteen som kan finne frem til. Jeg vet ikke om det riktige vil være at man drøfter det sammen med finanskomiteen og fremmer forslag overfor presidentskapet, og da også om hvem som skal ta det – om en av komiteene skal ta det, forsterket med andre o.s.v. Dette er det ikke greit for departementet å ha noen oppfatning om, men vi er sterkt interessert i at det kan bli etablert en best mulig kontakt, og en kontakt som da fra Stortingets side representerer både de noe motstridende næringsinteresser som foreligger, og også de politiske vurderinger som jeg tror til syvende og sist kommer til å bli de avgjørende ved gjennomføringen av denne sak.

Formannen: Jeg skal takke for den redegjørelse som handelsministeren her har gitt. Det viktigste problemet er foreløpig spørsmålet om hvordan kontakten med Stortinget skal etableres, og det er en sak som presidentskapet må avgjøre i siste instans. Men når handelsministeren har villet ta saken opp her, er det for å høre om noen kan gi et bidrag til hvordan problemet kan løses.

Vatnaland: Dette spørsmålet blir vel eit av dei vanskelegaste som Stortinget i det heile får med å gjera framover. Når det gjeld korleis det skal handsamast i Stortinget når denne meldinga kjem, og vidare dei kontakter som Regjeringa gjerne vil ha med Stortinget seinare, står det slik for meg at der er ikkje nokon komite i Stortinget, slik som komiteane er oppnemnde i dag, som dette høyrer inn under så absolutt. Når fungerande utanriksminister no antyda utanriks- og

konstitusjonskomiteen og finanskomiteen, er dertil å seia at der er òg andre komitear som her vil koma inn i bilætet, både sjøfart og fiskeri, og jordbruk og industri. Det er eit spørsmål om det ikkje vil vera den heldigaste løysing, for ikkje å få eit altfor svært apparat til å ta hand om desse sakene, å nemna opp ein spesialkomite der både utanriks- og konstitusjonskomiteen, finanskomiteen, industri-, sjøfarts- og fiskerikomiteen og landbrukskomiteen kunne bli representert. Eg er klår over at ein slik komite òg må bli nokså fyldig, men likevel trur eg at det måtte bli den heldigaste løysinga, om ein skal få ein komite som kan vera mest mogleg kompetent til å ta hand om alle desse problem og kunna gje sitt bidrag der.

Selvik: Jeg vil være enig med hr. Vatnaland i at det heldigste vil være å oppnevne en spesialkomite. Vi har en komite som skulle stelle med utenriksøkonomien. Tidligere var det jo utenrikskomiteen, men i forrige periode – det var vel i 1950/51 – ble det overført til den utvidede finanskomite, d.v.s. finanskomiteen med en fast forsterkning på to medlemmer fra utenrikskomiteen. Det var til å begynne med Utheim og jeg, og senere rykket Bøyum inn i stedet for Utheim. Meningen – det var Lindebrække særlig som var interessert i det og engasjerte seg for det – var at man skulle få en komite med en tilsvarende status som den utvidede utenrikskomite, som skulle ikke bare avgi innstillinger om de saker som kom fore i Stortinget, men som skulle være løpende orientert om utenriksøkonomien, og hvor man da skulle ha diskusjoner og gi de respektive departementssjefer råd og orientering om oppfatningene. Nå – det ble gjort et tilløp i den første tid til å gi denne utvidede finanskomite en slik funksjon, men det ble mindre og mindre av det, og nå i denne siste perioden kan jeg ikke huske at der overhodet har vært noen slags orienterings- eller diskusjonsvirksomhet. Så det som skjer nå, er at det er finanskomiteen som steller med saken, og så rykker vi to inn når man skal avgi en innstilling.

Jeg har vært misnøyd med denne ordningen så å si fra begynnelsen av. Den var ikke tilfredsstillende, og i særdeleshet ikke fra denne komites synspunkt. Men en av grunnene til at den ikke har fungert som den skulle, er vel rett og slett det voldsomme arbeidspress som finanskomiteen har.

Med hensyn til denne saken, har det jo en stor interesse for denne komite å følge dette arbeid nøye, for til syvende og sist er det politiske avgjørelser man må treffe, og da skulle jeg anta at denne komite som komite bør være best mulig orientert. Men ved siden av det tror jeg at det ville være det mest hensiktsmessige at man fikk oppnevnt en spesialkomite, som da måtte forutsettes å være villig til å legge ned arbeid på dette veldige sakskompleks.

Statsråd Skaug: Jeg ville gjerne nevne et synspunkt i tilslutning til det hr. Selvik har sagt, og som jeg mener er av ganske stor betydning for denne komite. Det er at et forpliktende samarbeid av den art som det her er påtenkt, uvegerlig vil føre til, i all fall de facto, en viss begrensning av den nasjonale suverenitetsutfoldelse på vesentlige områder. Jeg understreker at det vil være de facto, det vil ikke være det formelt, fordi arrangementet ikke forutsetter noen overnasjonal myndighet. Det er

ikke påtenkt. Men der kommer det et moment inn i vurderingen som jo er overordentlig viktig, og som tilsier, etter min mening i all fall, at denne komite bør følge denne utvikling nokså nøye.

Wikborg: Jeg er enig i de synsmåtene som har vært fremholdt om at der må oppnevnes en spesiell komite i dette tilfelle. Der er ikke noen enkelt komite som kan ta det, og det ville bli altfor mange om alle de komiteer som har vært nevnt, skulle samarbeide om det. Hvorvidt Presidentskapet vil komme med et forslag selv eller først vil samle disse komiteene til en drøftelse av det, er jo en sak for seg, men resultatet må bli en helst ikke altfor tallrik komite som kan behandle dette. Vi står jo også i den vanskelige situasjon at kanskje de viktigste spørsmålene må Regjeringen ta standpunkt til etterat Stortinget er gått fra hverandre og uten at det kommer noe nytt Storting igjen før neste år, slik at en sånn spesialkomite må være forberedt på også å arbeide etter sesjonens slutt, så vidt jeg kan forstå.

Det ville være heldig om vi kunne få denne spesialkomite etablert så hurtig at den fikk denne stortingsmeldingen til behandling – ellers må vel meldingen enten gå til oss eller til finanskomiteen. Så viktig som dette er, og så sterkt som det griper inn i hele vår utenrikspolitikk, vår utenriksøkonomi og vår innenrikske økonomiske politikk, mener jeg at vi må se å få etablert komiteen snarest mulig, slik at Stortinget kan få begynne å arbeide med disse enorme problemene på det tidligst mulige tidspunkt.

Formannen: Jeg vil bare si at en spesialkomite er noe jeg er skeptisk overfor. Det er kanskje den beste løsning i den foreliggende situasjon, men jeg sitter selv som formann i en spesialkomite, og hvis man visste hvilke uhyre vanskeligheter det er med å finne en tid hvor disse spesialkomiteer kan tre sammen, ville man ikke så lett si ordet spesialkomite. I alle tilfelle må det da treffes en slik ordning at denne spesialkomite eventuelt har visse bestemte møtetider, hvor da de komiteer som medlemmene av spesialkomiteen er faste medlemmer av, ikke har møter. Ellers vil det øyeblikkelig oppstå konflikter, for så vil f.eks. et medlem av finanskomiteen si: «Nei, vi har en så viktig sak i Finanskomiteen at jeg må være til stede der», og det vil vise seg uhyre vanskelig å få holdt møte.

Hvordan det skal ordnes, vet ikke jeg, men jeg har vært inne på den tanke at man kunne overlate det til den utvidede utenrikskomite, som da igjen nedsatte et utvalg. Hvis man da går igjennom hele varamannsrekken osv., vil jo partiene kunne finne de representanter som de helst ville ha i dette utvalget. Man kunne altså la dem få velge både blant medlemmer og blant varamenn.

Men dette er jo et problem for presidentskapet, så derfor gir jeg med glede ordet til hr. Oscar Torp.

Oscar Torp: Jeg vil erklære meg enig i at det er nødvendig å ta saken opp. Men med tanke på en spesialkomite er jeg inne på omtrent samme linje som hr. Finn Moe. Jeg tror at av alle Stortingets faste komiteer er det denne komite som ligger nærmest til å ta dette. Den har jo sin egen status på mange måter, og det er en fordel

i og med at dette arbeidet vil strekke seg utover stortingssesjonen. Jeg skulle anta – uten at jeg tar standpunkt til det, at det er denne komite som er best utstyrt til å ta fatt på et slikt arbeid. Vi er mange, men det er et praktisk spørsmål som vi fikk se på. Er det nødvendig å ta inn særlige fagfolk, fikk vi prøve å finne en løsning også av det spørsmålet. Men i denne komiteen støter vi jo på nesten alle de spørsmål som her har vært nevnt, så jeg skulle anta – uten at jeg har tenkt noe særlig over det – at det er denne komite som er den som i første rekke peker seg ut, i all fall av de komiteer vi har. Spørsmålet om en spesialkomite fikk vi da overveie nærmere, men jeg er nærmest tilbøyelig til å være enig med hr. Finn Moe på det punkt.

Smitt Ingebretsen: Jeg er enig med president Torp. Jeg tror ikke at en ny spesialkomite er noen praktisk løsning. Det viser seg av erfaring at alle sånne kombinasjoner av komiteer er det vanskelig å få til å arbeide. Bare en forsterkning virker hindrende og skaper vanskeligheter med å få arbeidet utført i en komite. Så hvis man kunne ordne det på det vis at dette arbeide ble lagt til denne komite, som jo er innarbeidet, om jeg så må si – man er vant til at den holder møter – tror jeg det er den beste løsning man kan finne på det spørsmål. Det er jo i denne komite representert alle de spesialinnsikter som det måtte være behov for å ha representert, så vidt jeg kan se, og i ethvert tilfelle tror jeg det av hensyn til det praktiske arbeide i Stortinget vil være den enkleste løsning man kan finne.

Harald Torp: «Denne komite» - vil det si den ordinære utenrikskomite?

Oscar Torp: Nei, den utvidede.

Harald Torp: Men da kommer man opp i den samme situasjon som hr. Finn Moe var inne på når det gjaldt spesialkomite, idet «utvidelsen» her er engasjert i andre komiteer. Da måtte heller ikke de andre komiteer arbeide når den utvidede utenrikskomite hadde dette stoff til behandling.

Oscar Torp: Når det gjelder dette med at de andre komiteer ikke kan arbeide, vil jeg peke på at det har jo innarbeidet seg som praksis at når det skal holdes møte i den utvidede utenrikskomite, har den gått foran. Det er her skapt en viss status som vi ikke skal se bort fra, så jeg tror at det likevel er enklere om det er denne komite som skal arbeide med saken.

Selvik: Enten man velger den ene eller andre løsning – å kalle det en spesialkomite eller man tar et utvalg av den utvidede utenrikskomite – kan resultatet for så vidt bli det samme. Det som er poenget, er å finne fram til et utvalg som arbeider kontinuerlig med disse spørsmålene. Det ville kanskje være en fordel å ta utgangspunkt i denne utvidede utenrikskomite, for da ville det jo være nokså naturlig at utvalget hadde jevnlige møter med selve den utvidede komite, og dermed ville kontakten for så vidt være enklere. Og så er det én ting til: Arbeidet vil vel komme til å pågå utover sommeren og høsten, slik at man vel må regne med at det

vil fortsette etter at Stortingets samlingstid er slutt. Det kan godt være at mesteparten av arbeidet faller på sommer- eller høstmånedene.

Hareide: Eg veit ikkje om ein kunne finna ei ordning slik at dei øvrige komiteane fekk melding om når den utvida utanrikskomiteen måtte ha møte, slik at dei kunne ta omsyn til desse møta. Det er nokså kjedeleg for oss som sit i andre komitear å briljera med vårt fråver svært ofte og få det skrivi i boka at vi er borte på grunn av møte her. Dei tar ikkje noko omsyn til det. Dei vet ikkje kvar vi held til. Dei trur kanskje vi briljerer med vårt fråver på grunn av private forretningar.

Formannen: Statsråden sier at hovedtyngden av arbeidet vil komme til å falle på mai, juni og juli.

Statsråd Skaug: Denne meldingen ble fremsatt i statsråd fredag. Den er på 40 – 50 trykksider, skulle jeg tro, med bilagene. Det ville være av stor betydning for Regjeringen om Stortinget kunne behandle den så tidlig som mulig – ikke av den grunn at man på basis av denne melding kan bli invitert til å trekke noen som helst konklusjoner, for meldingen inneholder ingen konklusjoner til sakens realitet, men det vil selvsagt for Regjeringen i de videre forhandlinger være av stor betydning om Stortinget kan behandle saken på et tidlig tidspunkt. Vi regner nå med at forhandlingene i Paris vil ta til i neste uke. Den første møtesesjon vil imidlertid bli av relativt forberedende art – det skulle man i all fall anta. Men det er også grunn til å tro at når den første møtesesjon – som vil vare 3 – 4 dager – er over, vil våre forhandlere komme hjem og presentere oss med en rekke nye problemer, slik at det på det tidspunkt ville være av stor betydning om Stortinget hadde tatt standpunkt til hvordan man vil håndtere saken.

Formannen: Hvis ingen flere forlanger ordet, får vi la det være med denne diskusjon, og så får presidentskapet ved sin behandling av saken ta stilling til hvor meldingen om frihandelsområdet skal gå.

Møtet hevet kl. 11.45.